

**мирзо
турсун
зода**

шайхур
лар
ва
поэма

ҒАФУР ҒУЛОМ НОМИДАГИ
БАДИЙ АДАБИЁТ НАШРИЁТИ
ТОШКЕНТ — 1968

Социалистик Меҳнат Қаҳрамони шоир Мирзо Турсунзоданинг шеърлари Совет давлатини мадҳ этишга, халқлар ўртасида тинчликни куйлашга, СССР халқларининг ўзаро дўстлигини мадҳ этишга, тинч ва осойишта меҳнат қилаётган Совет халқларининг ҳаётини тараннум этишга бағишлангандир.

Шеърлар жуда мазмундор ва аксарияти чуқур лиризм ҳам ширин тил билан ёзилгандир.

Мирзо Турсунзода шеър ва дostonлари учун Давлат мукофоти, Ленин мукофоти ва Рудакий мукофотларига сазовор бўлгандир.

Турсунзода Мирзо.

Шеърлар ва поэма. Т., Ғафур Ғулом номидаги
баддий адабиёт нашриёти, 1968.

120 бет. Тиражи 10000.

Турсун-заде М. Стихи и поэма.

С (Тож.)

Индекс 7-4-3

Ш О И Р

Эй шоир, юрагинг ёнсин доимо,
Ва ўзинг ёнишдан чўчима асло!

Енишдан яралар темиру пўлат,
Енишдан ловиллар гулхан — муҳаббат.

Гар офтоб ёнмаса, сароб бўлади,
Гул ҳаёт бенуру хароб бўлади.

Гар ёниш бўлмаса, диллар тош бўлур,
Сафоли манзиллар тез одош бўлур.

Гар ёниш бўлмаса, бўлмас интилиш,
Гуллашу юксалиш, хуллас, ҳар бир иш!

Эй шоир, ёнишдан қилмагил нола,
Ениш-ку висолни этар ҳавола.

Енишни билмасанг, ёниш ҳам қийин,
Енишни билмасанг, ёр бўлмас тайин,

Дил — тандир, шеър — таҷриба қозонди,
Фонтандек сгилиб янгради қўшиқ!

Диллардан дилларга бордир эзгу йўл,
Шу йўлда эрийди тошбағир кўнгил.

Юракдан ёнсанг сен ёнар ёринг ҳам,
Шунда у вафодор, чинакам ҳамдам!

Эй шоир, доимо ёнсин юрагинг,
Агар сен ёнмасанг, йўқдир керагинг!

ХАЗИНАЛАР ПОСБОНИГА

Йиллар бўйи мудрар эдинг, тожик юрти — Кўҳистон,
Хазиналар эшигида гўё тилсиз посбон.

Бошинг узра парвоз қилиб келса ногоҳ бирор қуш,
Қанотлари куйиб, кўкдан қулар эди шу замон.

Довонларга сўқмоқ солиб чиқолмади бирор зот,
Чўққиларга қадамини босолмади одамзод,
Бир тоғингни Кафтаргузар деб атайди кишилар,
Лекин ундан кафтарлар ҳам ўтолмасдан солди дод.

Қучоғингни безантирар турли гиёҳ кўкариб,
Қулоғингга қўшиқ куйлар каклик шовқин кўтариб.
Қим биледи, қанча аср, қанча йиллар илгари
Бу чашмалар пайтос бўлган, тоғ бағрини қўпориб.

Табиатнинг гўзал ҳусни сенга бўлмиш латофат,
Шаршаралар худди сочинг толаси каби қат-қат.
Йироқ эди сендан ҳаёт, ўлим эди йўлдошинг,
Шўх оҳулар сенга бўлди танҳо ҳамдаму улфат.

Фақат меҳнат қўли бузди кўп асрлик уйқингни.
Ёруғ қилди, гулгун қилди саҳарингни, шомингни.
Бу қаҳрамон халқ қудрати, ғайратини кўр энди,
Чўққидан ҳам баланд қилди шуҳратингни, шонингни.

Дарёларинг суви билан чўлларинг энди бўстон,
Қучоғингда қувноқ ҳаёт кайфини сурар инсон.
Қаҳрамонлик, мардлик билан тилсимингни очдик биз
Ва туганмас хазинангни қилдик инсонга инъом.

Ғолибларнинг бошидан соч ёқут, дуринг — давлатинг,
Ватан яна гўзалланиб, ошсин унинг қудрати.
Тоғларингдан бизлар терган ҳар бир лаъл парчаси
Бир чироғдай ярқирасин, шудир юртим шуҳрати.

1946

СИР БУЯИДА ТҮЯ!

Апрель ойи,
Гулбаҳорнинг яшнаган ойи,
Пахтакорлар ерга чигит ташлаган ойи.
Ер осмонга ҳамранг бўлган,
Тўлган чиройи.

Дарахтлар ҳам гуллаб, баҳра олар шамолдан,
Баҳор ҳусни хабар берар янги иқболдан.
Кеча тунги нам қор ерни ёпган бўлса-да,
Майса шу тун яхоб ичиб ётган бўлса-да,
Тоғ дарёси сел қайнатмай қотган бўлса-да,
Навбаҳорнинг атри келиб турар димоққа,
Анҳорларнинг шилдираши ёқар қулоққа.
Эрта тонгда тайёрланиб парвоз этардим,
Тоғлар томон боқиб дилни пардоз этардим,
Баҳоримиз васфига куй оғоз этардим,
Баланд тоғдан ўтдик, пайдо бўлди Сирдарё,
Мисли йўқ, кенг боғлар кўрки бўлди дилга жо.

Уртоқлар!

Сайл янги сайлдир Сир қирғоғида,
Бу хушxabар жаранглари эл қулоғида,
Халққа янги иқбол келди хурсанд чоғида.
Даъват этдик сайлимизга барча дўстларни,
Бирга тўсиб Сир йўлини —

қучдик зафарни.

Дарё суви баланд тоғдан ошиб келса ҳам,
Узоқ йўлни писанд қилмай шошиб келса ҳам.
Ахир, одам қудратига бошин қилди ҳам.
Берди экин, боғимизга обиравонин,
Дарёда жон бўлса — берар эди у жонин.

¹ Бу шеър 1956 йил 8 апрелда Қайроққум ГЭС қурувчиларининг Сирдарёни тўсишга бағишланган митингида автор томонидан ўқиб берилган.

Сирдарёни ҳамма билар — бу дарё машҳур,
Унинг ҳаёт суви қардош халқларга манзур,
Қирғоқлари чароғондир, ярақлайди нур.

Тожикистон, Ўзбекистон энди сербодир,

Ташна Қозоқ чўлларининг лаби гулобдир.

Кеча-кундуз қирғоғидан елар эркин ел,

Фарҳодимиз чироғлари томон муттасил,

Бахтимизга хизмат қилар у мингларча йил.

Қайроққум ГЭС эртамизни қилар чароғон,

Қудратли эл ноз-неъматини бўлар фаровон.

Улуғ Ильич чироғлари диёрга маржон,

Минг-мингларча дастгоҳларга бағишлайди жон,

Халқ дардига дармон, мушкул бўлади осон.

Ерисин деб республика, юртлар кечаси,

Ленин ўзи тузган ГОЭЛРОнинг режасин.

Дил табриклар Қайроққумнинг бинокорларин!

Табриклайди унинг барча дўст-ёронларин,

Тожик шоир куй куйлайди чертиб торларин.

Сизга Шарқнинг келажакни саломлар йўллар,

Шарқнинг авлод-авлодлари миннатдор бўлар.

ТОНГ ҚҰШИҒИ

Тонг қуши тингла бу дам дил розини,
Айладим созингга жўр эл созини.
Мен ёзай тонгда қўшиқ, сен куйлагил,
Эртанинг мадҳиясин ҳам сўйлагил.
Кенг Ватан ҳуснига бир солгин назар,
Янги бахт иқболидан бергин хабар.
Ҳар саҳар болу парингни соз қил,
Шоир айтган куй билан парвоз қил.
Бу диёр — бахтли диёр, беҳад гўзал,
Иккимизга дейди у: куйла ғазал.
Субҳидам боғлар гўзал мисли олов,
Ярқирар тоғ бошида заррин ялов.
Субҳидам офтоб чиқиб шуъла сочар,
Кенг Ватан шодлик билан қўйнин очар,
Бетга ургай ҳар томондан тонг ели,
Қанча ором топгай ундан эл дили,
Мамлакат яйраб, олар эркин нафас.
Субҳидам дилга тўлар ишқу ҳавас.
Бахт китобин янги боби тонгдир,
Янги ишлар офтоби тонгдир.
Субҳидам нурга тўлар ҳур ўлкалар,
Субҳидам элга келар шод муждалар.
Бахтимиз, иқболимиз бўлса китоб,
Тонгимиз очгай китобга янги боб.
Эл чиқар меҳнат сари тонг чоғида,
Шод яшар, озод яшар бахт боғида.
Эй қалам — шеър аҳлига манзур қурол,
Шод бўлиб, эл бахтини куйларга сол.
Қолмагил тонг чоғида ғафлатда сен,
Бўл мудом халқинг учун хизматда сен.
Кундалик ишларни сев, дoston қил!
Куй билан эл хизматин осон қил!

Дўстларингга доимо бергил кўмак,
Дилда руҳ ошсин ва куч олсин билак.
Сўз билан ғиштлар қўйиб, қургин бино,
Мамлакат ҳуснига сен қўйгин бино.
Кончи бул, ғайрат билан қазгил кўмир,
Ут аро қўйгил пўлат, тобла темир.
Боғбон бўл, боғ аро эккин кўчат,
Субҳидам саҳро аро эккин кўкат.
Эй қўшиқ, болу парингни соз қил,
Шаҳру қишлоқ устида парвоз қил.
Ўтмасин фурсат, саҳар тур, тез бўл!
Эл билан олға томон юр, тез бўл!

1946

ТАРА—ЧАНДРИ

Ғазал дунёсини тузди

Тамоман янгидан Бедил.

Шеър бўстонининг ҳусни

Безанди рангидан Бедил.

Сўз айтган чоғда эркиндур,

Вале пинҳон эрур маъно,

Мисоли инжуларни бағрида пинҳон тутар дарё.

На муфти эрди, на мулло,

На бетавфиқ руҳоний,

Жаҳонга боқувчи кўзлар

Ҳамиша эрди инсоний.

Мудан ҳам Қомделар санъатларига

Ҳар замон қойил

Еронлик севгисин назм ипларига тизгувчи Бедил

Мудан овозига мафтуну

Қомде рақсига шайдо,

Қўнгил қони билан

Ушшоқ шеърин айлади пайдо.

Эрурсан Қомде янглиғ ҳусну санъатнинг жаҳонгири,

Сен эй раққосан даврон

Тара — Чандри, Тара — Чандри.

Тожиклар бирла ҳиндунинг дилидур икки шам—равшан,

Ажойиб икки шам, мажлис ёруб, Бедиллар ўртанган.

Қўрибмен ўлкангиз ичра хазонлик бўстонларни,

Сўроғлаб Қомдедан истар эдим ундан нишонларни.

Қўрибмен хонадонинг бошида чангу ғуборларни,

У ерда Қомдедан истар эдим мен ёдгорларни.

Уйин вақтидаги нозинг,

Қўриб кўзларда афсунинг,

Қабутар осмон узра,

Қийик саҳрода

Мажнунинг.

Қачонким чарх уриб ўйнар эсанг,
Тўлғаб оёғингни,

Кўзимда жилаваси доим

Товус парли этагингнинг.

Ифор ҳидли қаро зулфингнинг остида қамар кўрдим.

У ерда офтоби Қомдедан мен бир асар кўрдим.

Бу даврон ичра гўё Қомдедурсан, сен тўлин ойсан,

Тара — Чандри, Тара — Чандри,

ярақлаб кўкда тўлғайсан.

Ғазал ёзмоқ била дур тизди

Ҳофиз — шоири Шероз,

Қилиб сиз жодугарлар васфидан сўзни бу хил пардоз.

Дили эрону тожикки муҳаббат қилгувчи Ҳофиз,

Яна ишқ аҳли куйи бирла суҳбат қилгувчи Ҳофиз.

Фидо қилгандур ул жону дилини

Жоду кўзларга,

Яна ҳиндудаги холу

Ифорли сочу юзларга:

«Агар он турки шерозни ба даст орад дили моро

Ба холи ҳиндуяш бахшам Самарқанду Бухороро»¹.

Икки қошин аросида

Қора холинг қилур шайдо,

Дегил, эй ҳиндуларнинг янги ойи,

Бу қачон пайдо?

Мени бу ерга келтирган на жоду кўзларинг бўлди,

На қошинг, на қора сочинг,

На ширин сўзларинг бўлди.

Мени бу ерга келтиргучи бўлди дўстлар ёди,

Ажойиб шону шавкатли элимнинг менга имоди.

Саодатлик диёрдан, яъни келдим Тожикистондан,

Баҳорнинг илк насимидек келибман боғу бўстондан.

¹ «Агар у шерозлик турк бизнинг юрагимизни қўлига ололса унинг ҳиндуларникидай қора холига Самарқанд билан Бухорони совға қилар эдим».

Бўлиб рақсингга мен мафтун:

Ва лекин ҳолингга маҳзун,
Тара — Чандри, Тара — Чандри,

Мени кўп қилмагил афсун.

Икки қошинг ароси холу қошлар бошма-бош ўйнар,
Бу қандай холки, Ҳофиз бу хол ишқида бош ўйнар?
Латофат осмони узра ойсен, хиралик бордур
Ва ёки муштарига Зухрасен, ҳамширалик бордур?
Агар қош ўртасига анча бойликлар ниҳон қилдинг,
Ўрилган сочларингни сен илондек посбон қилдинг.
Дилингга бор сиринг, айт,

Сенга дўстман, қочма эй оху.

Тара — Чандри, Тара — Чандри,

Сен, эй раққосаи ҳинду.

Буюк ҳинд санъатидан гул сочиб

Атрофга дилором,

Агар тушсанг ўйинга,

Бу ҳаволар бўлгуси фором.

Эгилсанг, мавжи дарёсан,

Хиромда қумли саҳросан,

Бари бошдан-оёқ санъат —

Ҳунар бобида танҳосан.

Енгил ўйнаб учарсан — сен

Равон сувдек юрарсан — сен,

Бўлиб тан ичра жон — сен,

Ҳам бўлиб қўлда гуҳарсан —
сен.

Биринчи шуълалардан қўрқа кўрма, тонгдир озодлик,
Бу даҳшатли шамолдан титрама сен мисли шамшоддек,
Элу халқинг умиду орзусини дилга ўрнатгил,
Унинг ҳасратга тўлган қалбини сен ғунчадек очгил.
Бу бебахт ўлканинг севган қизидан деб аталган қиз,
Қора сочли, қора қошли,

Қора кўз шўрли, бебахт қиз.

ҲИНД САЙЁҲИ

Кўм-кўк денгиз қирғоғида куну тун
Еш бир бола кезар ғамгин ва маҳзун,
Оғир қути осиб олган елкага,
Ғариб бўлиб сарсари бу ўлкада.
Ҳасратлари кўзларидан намоён,
Шовқин солиб ҳаллослайди ҳар томон.
Пайқаш қийин эмасдир — у мусофир,
Ҳар кишига термилади бир жулдур,
Киндик қони тўкилмаган бу ерда,
Қирғоқдаги шу тўпалон шаҳарда.
Афғон бола эканлиги аёндир,
Кўзларини милтиратар — нодондир.
Баланд тоғнинг нарёғидан келибди.
Афғонистон тупроғидан келибди.

Дедим: «Эй сен кобиллик ҳинд сайёҳи,
Нега бўлдинг ғам-аламнинг ҳамроҳи?
Сен гулдайин болани ким ранжитди?
Ҳиндиқушдан бу ерга ким ирғитди?
Е қаро бахт бу йўлга туширдими,
Еки афғон шамоли учирдими?
Қўрқмадингми оғир сафар доғидан,
Қандай ўтдинг Сулаймони¹ тоғидан?
Ҳиндистонда бойликлар бениҳоя —
Деб, ким сенга сўйлаганди ҳикоя?
Ҳиндистонни хазина деб билдингми,
Нозу неъмат ва ризқ излаб келдингми?
Этагингга тўлдириб банан, ёнғоқ,
Бўлмоқчими эдинг бунда вақтичоғ?

¹ Сулаймон — Афғонистон билан Ҳиндистон орасидаги тоғнинг номи.

Хаёлингда қор ўрнига ун ёғар
Ва сойларда сув ўрнига сут оқар.
Афсонавий бир жаннатни ахтариб,
Қалтис йўллар босибсан, эй ёш ғариб.
Жаҳонгашта бўлиб, нелар изладинг,
Ҳинд сайёҳи бўлишни истадинг?

Бу ўлка кўп қадимдан донг таратган,
Бутун олам кўнглини асир этган,
Искандар ҳам кабоб бўлди чўлида,
Темир, Бобир чангга ботди йўлида.
Да Гама¹ ҳам денгизларда сузиб оч,
Елканига дам бермишди ноилож.
Англиянинг лорди ҳанузга қадар
Бу ўлкага ҳирс боғлайди, ўйлаб зар.

* * *

Аммо сени улар каби демайман,
Сени судхўр деб хижолат қилмайман.
Жаҳонгирлик мақсадидан сен йироқ,
Қилмагайсан элга зулм, жабр-фироқ,
Ҳинди қони ичмак эмас тилагинг,
Емон мақсад эмас орзу қилганинг,
Меҳнат билан нон топишдир армонинг,
Минг розисен тирик бўлса ёш жонинг.
Оғир очлик суягингга бөтипти,
Ҳиндиқушнинг чўққисидан отипти.
Эй кобиллик жаҳонгашта ёш бола,
Гўдак сен-ку, худди гўзал бир лола.
Бу ёшингда роҳат суришинг керак,

¹ Васко Да Гама — Португалиялик, 1447 йилда Африка атрефидаги денгиз йўлларини Ҳиндистон орқали очган.

Илму ҳунар олиб юришинг керак.
Кезмай оғир алам-ҳасрат даштини,
Суриш керак болаликнинг гаштини.
Яшаш керак бахтиёр оилада,
Бахтинг порлаб кўринсин оинадай.
Менинг улуғ Ватанимда фарзандим
Роҳат яшар, қувноғим — жигарбандим.
Келажаги унинг маълум шу ёшдан,
Саодати равшонроқдир қуёшдан.
Сен-чи, бахтсиз кезгансан ўз элингда,
Яна баттар қайғу ортмиш дилингда:
Нокасларнинг оёғига бош уриб,
Хиёбонда кезмоқдасан ўй суриб,
Бахт ўғриси — золимларни пойлайсан,
Этиklarни тозалайсан, мойлайсан.
Худойи деб узатганда бир анна¹,
Сен бечора қўл чўзасан тезгина.
Шу анналар оилангга етарми,
Қорнинг тўйиб, қайгуларинг кетарми?
Ота-онанг қайғуради, куяди,
Умид билан йўлга қараб қўяди.

Ёшлигимда сенга ўхшаш хор эдим,
Бир кун бўлсин, шодланишга зор эдим.
Тунлар бўйи отам сўзлаб ҳикоя
Ҳинд сайёҳи ҳақида бениҳоя
Мақтаб дерди: «Жанубда бор бир ўлка,
Хиёбонга гуллар солар кўланка.
У мамлакат бойлигига йўқдир чек,
Суви нуқра ва тупроғи зарҳалдек.
Найза бўйи яқин тушиб офтоб,
Тупроғига, сувларига берар тоб».
Улуғ элдан вакил бўлиб келдим мен,

¹ А н н а — Ҳинд чақаси.

Бахтим билан сени ҳайрон қилдим мен.
Сафар қилиб келиб, сени учратдим,
Соҳилда бир дарбадарга ўхшатдим.
Югурасан, юзларингдан томиб нам,
Ҳар кишига бош эгасан, бўлиб хам.
Бахт ўғриси — золимларнинг оёгин
Тозалайсан, кеткизай деб тупроғин.
Эй қобиллик, жаҳонгашта ёш бола —
Гўдаксан-ку, қалбинг ҳали бир лола.
Раҳмим келар, чунки ёшлик чоғида
Кезмагансан илму урфон боғида.
Қўп халқларни бахтсиз қилиб юрганлар —
Сенинг ҳам ёш умрингга чанг урганлар.
Тозалама золимларнинг оёгин,
Сен улардан тозала ҳинд тупроғин!

Т О Ж М А Ҳ А Л

Жамна соҳилида кўрдим бир қаср,
Ой каби ярқираб турар кўп аср.
Қадимий ёдгорлик — ажиб мақбара,
Дилларни банд этган гўзал манзара.
Қим унга бир назар ташласа агар,
Кўзлари чарақлаб, бўлар мунаввар.
Бу ўлка минори устига инсон —
Мардлардан қўйибди машъал — нурафшон.
Осмон пасайган деб қиламан гумон,
Е ерга қўйибди тўлин ой бу он.
Е бу ер осмоннинг бир маҳалласи.
Ой эса тарозу икки палласи.
Еки бу ўлкада бева-бечора
Икки ой нуридан олгандай баҳра.
Еки шу хароба Агра¹ шаҳарин
Тўлин ой нурида ёруғ саҳари.
Еки бу шаҳарнинг юраги ҳар чоғ
Нозанин Мумтоз²нинг жамолига доғ,
Шоҳи Жаҳон³нинг «Меҳр гиёси»,
Едгор қолдирмишдир, ўчмас зиёси.
Аммо чин маъносин айласам баён,
Буларнинг барини яратган инсон.
Халқнинг зўр ҳунари яратди машъал,
Номини қўйдилар севиб — Тожмаҳал.

¹ А г р а — Тожмаҳал мақбараси қурилган шаҳар.

² М у м т о з — Шоҳи Жаҳоннинг бемаҳал вафот этган хотини. Шоҳ унинг хотирасига Тожмаҳални қурган ва Мумтозни ўша ердаги қабрга дафн этган.

³ Ш о ҳ Ж а ҳ о н — Мўғулларнинг Ҳиндистондаги улуғ шоҳи (XVII аср).

* * *

Эй, хаёл Жамнани ташлаб кетайлик,
Баҳри Араб қирғоғига етайлик.
Сен энди Бомбайдан сўзла ҳикоя,
Чунки сен қулларга бўлдинг ҳамсоя.
Кўр, ғарбдан таклифсиз келган меҳмонлар —
Қизитди макрни бунда шу қадар.
Кўк денгиз бўйида, топиб баҳона,
Келгиндилар қурди бир меҳмонхона.
Унинг ҳам номини атаб «Тожмаҳал»,
«Ҳиндилар ҳаётин қилдилар тез ҳал».
Бомбай қучоғига тўлди кўп ғавго,
Авж олди алдашу алданиш — савдо.
Қафандўз, олчоқлар эгаллаб макон,
Фисқу фасодларни сочдилар чунон.
Виски¹ни севгучи кўп савдогарлар
Чайқовни қизитди ҳам кеч, ҳам саҳар.
Ҳиндининг бор-йўғин қўйиб ўртага.
Оёғин узатар иссиқ кўрпага.
Доим ичганлари каҳрабо шарбат,
Олтину ёқутдан қизийди суҳбат.
Осиё судхўри ва ғарблик судхўр —
Иккиси бир гўрдан чиққан балохўр.
Бир ёнда америка биржевиклари,
Турк жаллодларидан баттар ҳунари.
Нияти кўп ёмон инглиз бир ён
Янги найрангларни ўйлайди ҳар он.
Бир неча оқпадар ҳинду бир ёнда,
Доллар қувватига таъзимкор банда.

¹ Виски — селава шароб.

Қулоғи ҳалқали малай бу замон
Юртини бозорга солади арзон.
Баҳога қўяди ҳиндулар жонин,
Уларнинг садафдай оқ устухонин.

* * *

Кўк денгиз бўйида юксак қомати
Бомбай шаҳри турар, тошиб ҳасрати.
Меҳмонхонаси бор — номи «Тожмаҳал»,
Ҳиндилар ҳаётин шу қилади ҳал.
Шу тарзда боради туну кун савдо,
Олишу сотишлар бўлмайди адо.
Араб денгизидай йироқ йўлларга,
Бошқа денгизларга, дарё, кўлларга,
Ҳар кеча кемалар бориб келади,
Элларнинг бағрини ёриб келади.
Денгиз эса тўлқин отади фақат,
Булардан беҳабар, қилади тоқат.
Кўр-кўрона эсиб ўтгучи еллар
Дўсту бегонани баробар сийлар.
Олам мушкулларга тўлиб ётади,
Одамлар турмуши шундай ўтади.
Ахир, бир мартаба туғилар инсон,
Бир марта кўринар кўзига жаҳон.
Агар юзларингга кулмаса Ватан,
Агар бошингга гул сочмаса чаман,
Ҳам меҳнат, ҳам роҳат қила олмасанг,
Нон ва сув лаззатин била олмасанг,
Булбул навосидан яйрай олмасанг,
Гулларинг ҳидига сен тўёлмасанг,
Сақласанг нозингни юрагингда сир,
Билмасанг овозинг қилишин таъсир,
Агар сен билмасанг суянганингни,
Ҳуқуқинг, бахтингни, суюнганингни,

Инсон ёдламас сени бахтиёр,
Тириклик қилди-ю, қурди деб рўзгор...
Мана, ман — СССР граждани мен,
Улуғ оиланинг бир севгани мен,
Адолат юртининг фуқароси мен,
Бахтиёр халқимнинг кўз қораси мен.
Ҳиндининг алами зоридан ёндим,
Бошдан-оёққача ғамга чулғондим...
Ватаним, давлатим ёки дилимда,
Халқларнинг ҳурмати яшар элимда.
Шод этар Кремль миноралари,
Унинг юлдузлари — ситоралари,
Юксак соатининг садоси янграр,
Гимни жарангласа, отади тонглар.
Менинг халқларимга ошнодир шул,
Кремль, энг улуғ раҳнаmodир шул.
Шонли Москвамиз жон-юрагидир,
Маслаҳат бергувчи, ўй-тилагидир.
Қардош оилада бахти йирикдир,
Кичик бир вакили — бахтли тожикдир.
Аммо улуғвордир унинг нияти,
Шу ниятдан сўзлар ўз депутати.
Халқнинг мақсадини билади давлат,
Фармонларга пайванд қилади давлат.

* * *

Бу соат кўзларим қадим Бомбайда,
Бошқа манзаралар хаёлда, ўйда...
Вискихўр савдогар уялмасдан ҳеч
Чайқовни юргизар ҳар эрта-ю кеч.
Ҳиндилар тирқишдан мўралаб ҳар он,
Уларнинг ишидан бўлади ҳайрон.
Олиб сотарларга бўлсин деб жавоб,
Чархларни тўхтатиб ҳар ерда шу тоб.

Ҳиндилар тураркан, тўхтар ҳаракат,
Гўё ер юзидан кетар баракат.
Дейди у: «Шундайдир ишчининг кучи,
Бахт учун курашда бажарган бурчи,
Сабримиз косаси лиммо-лим тошди,
Қаҳру ғазабимиз чекидан ошди.
Токай давом этар зорланишимиз,
Ҳар кимга қул бўлиб хорланишимиз.
Дарё бўйида ҳам ташна юрамиз,
Уйда ҳасратларга ботар ёримиз.
Қачон бу ҳаракат мақсадга етар,
Қачон бу дарёлар йўлин ўзгартар.
Зулматга ботгандир бахт юлдузимиз,
На олтин, на ёқут кўрар кўзимиз.
Бойларнинг кўзини тўйдириб бўлмас,
Қўлидан ҳеч нарса ортиб тўкилмас.
Қадимдан қолган бир мақол бор, машҳур,
Ҳаётдан олинган, маъноси чуқур:
«Молпараст очкўзда нафс бўлар зўр,
Тўйғаза олади фақат қора гўр».
Фирибгар душманнинг кирдикорлари
Ҳар кимга аёндир ойна сингари.
Мен сенинг қулинг, деб ким бўлса иқрор,
Шу онда бошқага сотишга тайёр.
Энди бу ўлкадан суриб макрни,
Қилайлик тинч турмуш қуриш фикрини.
Қувайлик, танисин бир эсларини.
Шоҳи Жаҳоннинг бу «ворислари»ни
Душманлар битсину дўст бўлсин омон,
Кўкрагин кўтарсин бизнинг Ҳиндистон.
Келсин ўлкамизга соф дил меҳмонлар,
Уларга садақа бўлғуси жонлар.
Сен ҳам мангу яша гўёки машъал
Жамнанинг бўйида гўзал — «Тожмаҳал»!

ИККИ РҶМОЛЧА

Бир рӯмолча олдим мен, гулдан нафис нақши бор,
Атир ҳиди анқийди, чаман гули жилвакор,
Рӯмолчани чин қалбдан тортиқ этган у дилдор —
Фарзандларимга она, менга доим вафодор
Тожик қизи — меҳрибон.

Жондан азиз кўраман ёрим, фарзандларимни,
Уларники дейман мен диёр, гулшанларимни,
Келтираман уларга ҳалол топганларимни,
Бахтли умрин ўйлайман, вафо кўрганларимнинг,
тожик аёлисимон.

Олдим бир вақт Парижда, тинчлик конгрессида
Оппоқ, ҳарир рӯмолча, гули олма тусида,
Тақдим этган гўзалнинг умид яшнар ҳуснида,
Бодомқовоқ у қизнинг жилва ўйнар кўзида,
вьетнамлик гўзал ёр.

У рӯмолча билдирмас кўз ёшлари, аламни...
Қиз кўзида нур ўйнар, асло билмайди ғамни...
Табассумлар гувоҳдир, эслатар ғолиб жангни,
Вьетнамлик фарзандига шонли, муқаддас дамни
эслатар рӯмол такрор.

Қиз рӯмолча нақшида ўйларин этган баён,
Вьетнам ол байроғи бўлган унда намоён,
Забардаст қўл санъати рӯмолчага берган жон,
Олиб келган жанубдан, узоқ юртли қаҳрамон,
вьетнамлик гулрухсор.

Бебаҳо ёдгорлик деб совғани қабул этдим,
Мард дўстдан эсдалик деб уни кўксимга тутдим.

Бу — элимга муҳаббат, фарзандиман, фахр этдим,
Қўз нуриддек авайлаб, жандармадан беркитдим,
Вьетнам армуғонини.

Франциялик дўстлар турар эди ёнма-ён,
Бу қимматли совғани кўриб қолишди шу он,
Уни юборган халққа истаб бахт, шодлик замон,
Қутладилар озодлик юртидан келган жонон —
Вьетнам меҳмонини.

Москвага, биз тинчлик кенгашига келган чоқ,
Хаёлимда жонланди Вьетнам — узоқ қирғоқ.
Қайтадан у рўмолча яшнаб кўринди порлоқ,
Дедим шу чоқ қалбимга: қайда бодом кўз шу чоқ?
Вьетнамга бор тезроқ!

Балки Банбо юртида, ё Намбо томондадир!
Терумбо тоғи аро дарада, давондадир?
Сайгон ёки Хайфоннинг докида, майдондадир?
Озодлик байроғидек ҳилпираб осмондадир?
Вьетнамга мададкор.

Рўмолчанинг ёлқини сўнмагандир ҳеч қачон,
Қизил байроқ сингари яшнаб турар у алвон,
Ҳар кун олдинга бошлар эзгу озодлик томон,
Ёритади йўлларни доимо машъалсимон
Вьетнам узра шуъладор.

Ой, юлдузсиз осмон — дил ёритмас зулматдир.
Ерлар яшнаб гулласа, кўнгил учун роҳатдир,
Қора кунни ким истар, у инсонга кулфатдир,
Сен ҳам биздай урушни истамайсан — офатдир,
вьетнамлик фидокор.